

Основні види способів забезпечення прав суб'єктів господарювання

Мета моєї доповіді є охарактеризувати види способів забезпечення прав суб'єктів господарювання, таких як прями (адміністративні) механізми, організаційні, публічно-сервісні(обслуговуючі). Тому, що саме за допомогою одного зі способів забезпечення прав суб'єкт господарювання має змогу захистити свої права.

Захист прав суб'єктів господарювання – це введення в дію системи правових і організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації прав цих суб'єктів і недопущення їхніх порушень. [3, с. 217].

За умов ринкової економіки під захистом прав суб'єктів господарювання розуміють систему заходів (форм і способів діяльності), котрі здійснюються відповідно до закону як суб'єктом господарювання самостійно, так і через уповноважених осіб, і спрямованих на запобігання й усунення погроз порушення прав відповідних суб'єктів, усунення перешкод здійсненню цих прав, відновлення порушених прав і правового статусу та притягнення порушників до відповідальності[1, с. 59].

Разом з тим слід погодитися з О.В. Аушевою в тому, що захист прав суб'єктів господарювання в конкретних відносинах – це не стільки наявність сукупності правових засобів, способів і форм, передбачених законодавством, скільки результат їх застосування, який і стає фактично забезпеченням цих прав для суб'єктів господарювання з боку органів публічної влади.

Адміністративно-господарська діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування пов'язана з публічно-владними повноваженнями і полягає у виконанні ними управлінських функцій щодо суб'єктів господарювання (регулювання господарської діяльності та контролю за нею) та наданні суб'єктам господарювання адміністративних послуг. При аналізі видів правових методів регуляторної діяльності, Т.М. Кравцов

ззначає, що поряд з загальними методами державного управління (переконанням та примусом) у регуляторній діяльності держави застосовуються спеціальні методи, притаманні лише функції державного регулювання господарської діяльності.

Спеціальні методи залежно від мети регуляторної діяльності науковець класифікувала на:

- 1) методи забезпечення соціальної спрямованості економіки (державне замовлення та державне завдання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; стандартизація і сертифікація);
- 2) методи забезпечення економічної безпеки суспільства і держави (ліцензування, патентування, квотування господарської діяльності);
- 3) методи стимулювання суспільно важливих видів господарської діяльності (метод пільг: інвестиційних, податкових тощо та метод фінансової підтримки: дотації, компенсації, цільові інновації, субсидії).

Однак повнішу та більш розгорнуту, на мою думку, систему інструментів участі держави в адміністративно-правовому забезпеченні діяльності господарюючих суб'єктів, у своєму дисертаційному дослідженні представив Є.В. Петров. Аналізуючи всі можливі форми та порядок участі суб'єктів публічної адміністрації в адміністративно-господарських відносинах, від виділяє найперше прямі (адміністративні) механізми участі публічної адміністрації в адміністративно-господарських відносинах, такі як:

- антимонопольне регулювання;
- регулювання природних монополій;
- планування та прогнозування економічного розвитку;
- регулювання цін та тарифів; -господарський нагляд (контроль).

Друга група інструментів участі публічної адміністрації в адміністративно-господарських відносинах – організаційні. Відмінність від прямих методів полягає у використанні їх за зверненням суб'єкта господарювання, а не за ініціативою публічної адміністрації. Організаційні інструменти діяльності публічної адміністрації належать до публічно-сервісної (тобто обслуговуючої) діяльності господарюючих суб'єктів.

До переліку вказаних інструментів автор відносить реєстрацію суб'єктів господарювання, ліцензування, патентування, квотування, встановлення нормативів та лімітів, стандартизацію та сертифікацію. Однак Є.В. Петров вказує, що в умовах

функціонування ринкової економіки не завжди бажаним та доцільним є прямий та/або організаційний вплив держави на суб'єктів господарювання. Тому в сучасних економіках світу розроблено та з успіхом впроваджено механізми опосередкованого впливу держави на ринок, які проявляються насамперед у формі фінансової підтримки суб'єктів господарювання. Їх головна особливість проявляється у тому, що вони, фактично, розширюють правовий статус суб'єктів господарювання. Це досягається або через надання фінансової підтримки останнім, або через звільнення їх від сплати обов'язкових платежів, зокрема через надання інвестиційних, податкових та інших пільг; дотацій; компенсацій; цільових інновацій та субсидій.

З вище вказаного можна зробити наступний висновок, що поняття адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів господарювання включає в себе сукупність всіх передбачених національним та міжнародним законодавством способів, засобів та важелів впливу, якими наділені органи публічної влади з метою створення максимально зручних та ефективних умов для заснування суб'єкта приватного підприємництва, провадження ним своєї господарської діяльності аж до моменту її припинення. Це поняття включає в себе також необхідність захисту та охорони законних прав та інтересів зазначеної категорії господарюючих суб'єктів (особливо коли мова йде про малі та середні форми приватних підприємств або про фізичну особу-підприємця).

Проте в цьому адміністративно-правовому механізмі варто відзначити на мій погляд один із першочергових інструментів, без якого неможливим стає застосування всіх інших – це нормативно-правове забезпечення. За відсутності належної законодавчої бази або ж за умови ігнорування необхідності постійно приводити у відповідність відповідні нормативно-правові акти вимогам, які диктує розвиток українського суспільства та інтеграційні процеси, в яких бере участь Україна, важко говорити про якесь забезпечення прав господарюючих суб'єктів. Другою за значимістю, на мій погляд, є умова щодо реального забезпечення застосування законодавства на практиці. Адже навіть найбільш досконала законодавча база за відсутності правозастосовної практики робить такий адміністративно-правовий механізм нежиттєздатним.

Література:

1. Лаврін О. Захист прав суб'єктів господарювання, його форми та способи // Підприємництво, господарство та право. — 2002. — № 11. — С. 59.
2. Аушева О.В. Захист прав суб'єктів господарювання від порушень органами державної влади: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О.В. Аушева ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 18 с.
3. Головань І.В. Правова робота у механізмі захисту прав суб'єктів господарювання: Дис. канд. юрид, наук: 12.00.04 / Інститут економіко-правових досліджень. — Донецьк, 2003. — 216
4. Кравцова Т.М. Адміністративно-правові засади здійснення державної регуляторної політики в сфері господарювання : Автореф. дис ... д-ра юрид. наук / Т. М. Кравцова . — Харків : Б. в., 2004 . — 35 с.
5. Петров Є.В. Адміністративно-господарське право як підгалузь адміністративного права України Дис. на здобуття наукового ступеню доктора юридичних наук. - Спеціальність 12.00.07 адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. - Харків 2012. — Режим доступу: law.univ.kiev.ua/images/stories/Lit/kaf_admin/10.docx. — 398 с.
6. Хозяйственное право Украины: Учебник / Под ред. А.С. Васильева, О.П. Подцерковного. — Х.: «Одиссей», 2005. — 464 с